

usmjerenost na intelektualni rad ostala je u zenitu do kraja života. Bio je zaokupljen svojim radom i vjerovao je da će uspješno okončati. Smrt ga je zatekla na studiji o Ruždi-paši i njegovoj vladavini u Bosni.

Desetak dana prije njegove smrti, novinarka sarajevskog lista "Valter", Alma Kazazić, vodila je intervju sa Elazarom u domu Elazarovih. Taj intervju je objavljen pod naslovom "U čepinu nema džepova", što je bio životni moto Samuela Elazara. Novinarka je napisala: "Elazar nam je postavio pitanje, da li znamo šta je čepin? Potom je objasnio da je to mrtvačka košulja u koju se umotavaju Jevreji i Muslimani. Poslovica "U čepinu nema džepova" znači da se na onaj svijet ne može ništa ponijeti. Tako ni ja nemam namjeru ništa da odnesem "tamo". Pred odlazak u penziju obišao sam sve apoteke u gradu i svojim kolegama dao svoje recepte da se prepišu. Nek imaju i nek me se sjećaju ..."

Magistar farmacije Samuel Elazar se svojim radom i humanošću dostojno odužio svome narodu, svojoj Bosni i Hercegovini, svojoj Jugoslaviji. Rastajemo se od njega, ali ne i od njegovih djela, koja su ostala kao najbolji stimulans onima koji ga slijede.

Završavajući sjećanje na mr farm. Samuela Elazara, još jednom moramo istaknuti njegove etičke, intelektualne i građanske vrline, čime treba da se ponosi njegova porodica, njegov narod, Naučno društvo za istoriju zdravstvene kulture Bosne i Hercegovine i Savez naučnih društava za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije.

Slava i hvala ovom velikom i zaslužnom trudbeniku na proučavanju istorije naše zdravstvene kulture.

Doc. dr Ajnija Ibrulj-Omanić

In memory

UDC 92/61/93/497.1

DR MED. ANETA JANAČKOVIĆ – TOMČOVA
(5. IX 1900 – 3. I 1989)

Početakom 1989. god. umro je još jedan lekar iz plejade naših starih lekara i ujedno i prva žena lekar iz Makedonije. 3. I 1989. god. preminula je u Novom Sadu, gde je i skromno sahranjena, dr med. Aneta Janačković (Janakieva) – Tomčova.

Slika br. 1. Dr med. Aneta Janačković-Tomčova

Rođena je 5. IX 1900. god. u Strumici (SR Makedonija). Školovanje je započela u rodnoj Strumici na grčkom jeziku, da bi u teških godinama Balkanskih ratova i I svetskog rata školovanje nastavila na bugarskom jeziku. Gimnaziju je završila 1918. god. u Bugarskoj u gradu Čustendilu.

Po završetku I svetskog rata i stvaranju Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, kao devojka sa završenom maturom u neizvesnom budućnoći nakon rata, zapošljava se u prosveti kao učiteljica u Strumici (1919. god.), a potom biva upućena (1920. god.) u Učiteljsku školu u Kragujevac. Nakon godine dana provedenih u Kragujevcu i stabilizovanja prilika u novostvorenoj državi, dobila je stipendiju Ministarstva zdravlja i socijalne politike i upisuje se decembra 1920. god. na Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu u prvu generaciju studenata medicine ovog fakulteta. Studije medicine je završila 30. I 1927. god., stekla zvanje doktora opšte medicine i time postala prva žena lekar sa teritorije Makedonije.

Svoj životni put lekara započela je obaveznim lekarskim stažom februara 1927. god. u državnim bolnicama Sarajeva i Bitolja. Posle završenog staža i položenog državnog ispita, primljena je za opštinskog lekara u svoje rodno mesto Strumicu. U Strumici, a i u širem regionu ovo bila je prva žena lekar, što je predstavljalo iznenađenje za stanovnike Strumice a i šire, koji su se sa nevericom pitali odkud žena lekar, pa uz to još i opštinski lekar. Sve do kraja II svetskog rata bila je jedini žena lekar u tim krajevima.

U to vreme, početkom tridesetih godina ovog veka, kada su i lekari muškarci u tim krajevima bili malobrojni, nije iznenađenje, što je ona kao žena lekar tada izazivala iznenađenje i čuđenje. Međutim, njen pristup bolesnicima i njena humanost učinili su da veoma brzo bude prihvaćena kao pravi narodni lekar. Posebno je rado bila prihvaćena od turskog dela stanovništva u lečenju i pružanju lekarske pomoći njihovim ženama, koje iz verskih razloga nisu odlazile na pregled i lečenje kod lekara muškaraca.

Slika br. 2. A. Janačković sa apsolventkinjama prve generacije studenata iz 1920. godine Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

Bili su to teški dani za ženu-mladog opštinskog lekara u zaostaloj sredini na krajnjem jugu Jugoslavije, do juče pod turskom vlašću, daleko od iole većeg mesta. U takvim uslovima, na konju ili u kolima sa konjskom zapregom, zimi ili leti, po vetru,

snegu i kiši, često puta ostavljajući porodicu, usred dana ili noći, hitala je da kao lekar pruži neophodnu lekarsku pomoć bolesnicima ili porodiljama.

Kao opštinski lekar bila je posebno dužna da preduzima određene mere u borbi na suzbijanju širenja malarije, a i suočena sa velikim brojem bolesnika obolelim od malarije, posebno dece.

Za vreme bugarske okupacije (1941-1944. god.) isključivo se bavila radom na sprečavanju širenja i iskorenjivanja malarije, pre svega uklanjanjem uzročnika bolesti. Radi toga bila je poslata na stručno usavršavanje iz epidemiologije u antimalarične institucije u Sofiji i Burgasu. U tim godinama rukovodi antimalaričnim dispanzerom u Strumici i okolnim mestima Dojranu, Valandovu i Radovišu, organizujući odgovarajuće službe za borbu protiv malarije. Vršer se širi melioracijski radovi (zatrpavanje baruština, odvođenje ustajalih voda kanalima i drugo), zaprašivanje prostorija od komaraca i uništavanje legla larvi komaraca po baruštinama i ustajalim vodama hemikalijama na bazi petroleuma.

U toku II svetskog rata je pružala pomoć, a od sredine 1944. god. i aktivno sudelovala u Narodno oslobodilačkom pokretu, kada je prilikom transporta lekova, sanitetskog materijala i opreme kod sela Veljusa 1944. god. ranjena u nogu i ostala invalid. Posle završetka rata priznato joj je svojstvo ratnog vojnog invalida iz Narodno oslobodilačkog rata.

Posle oslobođenja upućena je u Skoplje na specijalizaciju iz pedijatrije, da bi nakon toga formirala Dečji dispanzer u Strumici, čiji je načelnik bila sve do prelaska u Skoplje 1958. god. gde nastavlja rad u Dečjim dispanzerima Doma zdravlja u Skoplju, sve do penzionisanja 1963. god.

Više od dvadeset godina, tj. od 1967. do 1989. god., provela je kao penzioner - invalid u Novom Sadu, živeći u krugu svoje porodice.

U Strumici i Skoplju su ostala pokoljenja, koja se i danas sa pijetetom sećaju plemenitog humaniste dr Anete Janačković - Tomčove, prve žene lekara Makedonije, koja je doprinela veoma mnogo zdravlju i zdravstvenom prosvetivanju stanovništva tog kraja naše zemlje.

Sahranjena je u Novom Sadu 4. I 1989. god.

Dr Aneta Tomčova